

à Sede concessis usum, nisi quamdiu in Regno ero, & sua majestati Christianissima placuerit, adeo ut certior factus de illius voluntate, illi convenienter Legati nomen, & jus continuò sim depositurus: simulque omnium quæ geruntur à me, legatione finita, codicillos relicturum in manibus ejus quem voluerit sua Christianissima Majestas: ita in leges & statuta & consuetudines Regni servaturum, nec ullo modo auctoritati & jurisdictioni Regiæ, juribus, libertatibus, & Privilegiis Ecclesiæ Gallicanæ & universitatum derogaturum.

XVI. Prædicti articuli modificationum & reliqua usum Regni Galliæ exponentia si attendantur, & conferantur cum moderna Belgii nostri Praxi, apparebit, in multis moribus Belgicos hac in parte Gallorum moribus consentire.

Et quidem Philippus II. Hispaniarum Rex in literis *Placeti* super Legatione Caroli Carassæ in has Provincias, datis Bruxellis 18. Decembris 1557. postquam declaravit, "quod dictus Carassa sibi exposuisset, se nolle in hisce Provincias nisi Facultatibus seu Bullis suæ Legationis sine notitia & consensu Regis, quem postulari fecit, dicit se consensisse, atque per præsentem consentire, ut Legatus suis *Facultatibus* & *Bullis* utatur; ita tamen, quod non poterit præjudicare indultis aut Privilegiis Regis nominandi ad Monasteria, Dignitates ac Beneficia in his Provincis; neque etiam ordinationibus aut edictis publicis harum Provinciarum quod non derogabit Jurisdictioni laicorum; neque ulli fundationi quovis prætextu, quod non utetur præventionem in præjudicium Ordinariorum Collatorum Beneficiorum; non poterit quoque dispensare super retentione duorum Beneficiorum Curatorum, neque duorum Beneficiorum in eadem Ecclesiâ quodque hi qui ab eodem Legato obtinebunt quamcumque gratiam, provisionem aut Bullam, nisi ut non poterunt sine prævisis literis *Placeti Regis*, quemadmodum, ait, observare Solemus in omnibus provisionibus & Bullis Apostolicis." Habentur hæc literæ in quodam libello continente Privilegia nominationum Lovanensium; nec non diversa alia indulta nominandi ad Beneficia & Dignitates Principibus Belgii indulta, in pressio Leodii apud Matthiam Hovium anno 1663. pag. 137.

XVI. Auctoritasque Nuntiorum Apostolicorum in Gallia ac Belgio ferè in his consistit.

Primo in concedendis rescriptis, quibus designantur Judices Synodales in partibus, qui de causis per appellationem aut alium quemcumque titulum ad Sedem Apostolicam devolutis, cognoscant & judicent.

Secundo, in concedendis dispensationibus, vel conferendis Beneficiis aliisve gratis elargiendis, quæ privatim ad Sedem Apostolicam eas per Legationis Bullas seu Facultates

Legatis seu Nuntiis censuerit communicandas.

Tertio, ipsi Nuntii etiamnum hodie vice Pontifices in Provinciis pro fidei integritate & conservatione, nec non Canonum custodia excubare debent; atque apud Reges & Principes tamquam Ministri Pontificii negotia Pontificis procurare. Solent quoque Pontifices per Nuntios tamquam suos Ministros apud Principes & Reges in Provinciis agere omniaque per manus ipsorum transire solent. Ipsi quoque omnia majoris momenti Romano Pontifici atque Curia Romana referunt; quæque agenda sint à Pontifice expectant, atque de singulis Pontificem ac Curiam Romanam informant. Quare à vero aberrare non videntur, qui hodiernos Nuntios Apostolicos, pristinis Apocrisariis & Responsalibus (de quibus capite præcedenti) comparari posse credunt.

XVIII. Indubitatum quoque est, non exiguum etiam hodie esse Nuntiorum apud Principes & Ecclesiæ Prælatos auctoritatem, propter reverentiam & eminentiam Sedis Apostolicæ, cujus ipsi vices gerunt, & pro qua Legatione funguntur; quodque Plurimum Ecclesiæ suæ auctoritate prodesse possint, præsertim si tales sint, quales Sanctus Bernardus lib. 4. *De Considerat. ad Eugenum cap. 4.* describit: "Qui missi post aurum non eant, sed Christum sequantur. Qui questum Legationem non æstiment, nec requirant datum, sed fructum. Qui Regibus Joannem exhibent, Ægyptiis Moysen, formicantibus Phinees, Heliam idololatris, Helisæum avaris, Petrum mentientibus, Paulum blasphemantibus, negotiantibus Christum. Qui vulgus non spernant, sed doceant: divites non palpant, sed terreat, pauperes non gravant, sed fovant: minas Principum non paveant, sed contemnant. Qui non cum turba intrent, nec cum ira exeant: qui Ecclesias non spolient, sed emendent. Qui marsupia non exhauriant, sed corda reficiant, & crimina corrigant: famæ provideant suæ; nec invideant alienæ. Qui orandi studium gerant, & usum habeant, ac de omni re orationi plus fidant, quam suæ industræ vel labori. Quorum ingressus pacificus, non molestus exitus sit. Quorum sermo edificatio, quorum in vita justitia, quorum præsentia grata, quorum memoria in benedictione. Qui se amabiles præbeant non verbo, sed opere: reverendos exhibeant, sed acta, non fastu. Qui humiles cum humilibus, & cum innocentibus innocentes, duos durè redarguant, malignantes coercerent, reddant retributionem superbis. Qui non de dote viduæ, & patrimonio crucifixi se vel suos ditare festinent, gratis dantes quod gratis acceperunt, gratis facientes judicium injuriam patiens, vindictam in nationibus, increpationes in populis. Qui de tuo denique spiritu illorum instar septuaginta Moysi accepisse cernantur, per quem sive absentes, sive absentes contendant placere tibi, placere Deo."

TITULUS XII.

De Congregationibus Cardinalium.

CAPUT I.

De Origine, & Dignitate, & Officio Cardinalium.

1. Qui dicti olim fuerint, Episcopi, Presbyteri, & Diaconi Cardinales?
2. Unde olim dicerentur Cardinales?
3. Quomodo Episcopi, Presbyteri, & Diaconi Cardinales, asringuerentur à non Cardinalibus?

4. Episcopum proprium Ecclesiæ S. Gregorius vocat Cardinalem.
5. Eodem sensu dicit Presbyterum Cardinalem.
6. Diaconum Cardinalem eodem sensu accepit.
7. Olim non tantum in Ecclesiâ Romana, sed etiam in aliis erant Presbyteri & Diaconi Cardinales.
8. Etiam seculo XI. Presbyteri Ecclesiarum Parochialium dicti sunt Cardinales.
9. Que primus fuerint Diaconiz in Urbe Roma?
10. Quomodo paulatim transierint in titulos Cardinalium.

21 Qua-

Tit. XXII. De Congregatione Cardinalium Cap. I. 161

1. Quatuordecim primum fuere Diaconorum Cardinalium tituli, quibus quatuor alii additi.
2. Primus Leo X. octodecim titulis Diaconorum Cardinalium novum addidit.
3. Olim fuere 28. tituli Presbyterorum Cardinalium; & quamdiu numerus ille manserit immutatus?
4. Episcopi Cardinales Roma multis sæculis ignoti fuere; & quomodo initium habuerint?
5. Quomodo numerus Cardinalium subinde diminutus, & subinde nimium auctus fuerit?
6. Synodus Basiliensis limitavit ad viginti quatuor.
7. Sixtus IV. numerum primum valde ampliavit.
8. Hodie ad septuaginta redactus.
9. Antiquius Cardinales Ecclesiæ Romanæ erant ipse Clerus illius Ecclesiæ; quem Presbyterium dicebant.
10. Presbyteri aut Diaconi Cardinales olim supra reliquos Clerum non eminebant.
21. Multis sæculis Episcopi prælati fuere Cardinalibus.
22. Dignitas Cardinalitia cum dignitate Romani Pontificis sensim crevit.
23. Circa sæculum XII. ceperunt Cardinales Episcopi.
24. Pileus rubens aliæque insignia Cardinalibus data.
25. Quando Cardinales dicti sunt Eminentissimi?
26. Cardinales nullo alio titulo quam Cardinalitio uti possunt.
27. Cardinalitia dignitas omnem aliam suo splendore absorbere videtur.
28. Cardinales nonnumquam Episcopi indignè tractantur.
29. Bartholomæus De Martyribus conqueritur Episcopalem dignitatem per Cardinalitiam in vispendium venisse.
30. Præcipuum officium Cardinalium olim fuit incendere Ecclesiis suorum respectuæ titulorum.
31. Hodie præcipuum ipsorum officium est, assistere Pontifici, ratione cuius postmodum suum nomen mutaverunt.
32. Cardinales hodie cum Pontifice majora Ecclesiæ negotia agunt.
33. Que qualitates in Cardinalibus requirantur.
34. Instituta sunt Cardinalium Congregationes pro negotiis dirigendis.
35. Paria harum Congregationum species.
36. Quarum Congregationum notitiam habere hic conveniat?

Multis retro sæculis notissimum fuit Cardinalium in Ecclesiâ nomen; sed à modernis Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus planè diversum.

Episcopus quippe Cardinalis antiquitus dictus fuit, omnis ille Episcopus qui Ecclesiæ alicui Cathedrali erat intitulus sive *incardinatus*; hoc est, proprius illius Ecclesiæ Episcopus.

Similiter Presbyter, aut Diaconus Cardinalis vocatus est, qui alicui Ecclesiæ aut loco pio tamquam *ordinarius*, & proprius Presbyter, aut Diaconus erat intitulus, sive *incardinatus*.

II. Hujusmodi Episcopi, Presbyteri & Diaconi vocabantur *Cardinales*: quia, sicut *cardo* fixus, & immobilis; ac circa illum valvæ volvuntur; ita quoque circa illos Episcopos, Presbyteros ac Diaconos; tamquam *fixos* & proprios Ecclesiarum *cardines*, populus eorum curæ committitur in Ecclesiastico regimine, & animarum cura quodammodo volveretur.

III. Verbo, Episcopi, Presbyteri & Diaconi *Cardinales* in hoc unice ab aliis *non Cardinalibus* differabant, quod illi tamquam *proprii* & quasi *fixi* ac *immobiles* Ministri, Ecclesiis suis essent intituli: hi verò tamquam *adventitii* & *subsidiarii* alicui Ecclesiæ essent assignati; atque ita juxta veterem *Cardinalium* nomenclaturam, hodierni Parochi verè dicerentur Presbyteri *Cardinales*; Vice-Pastores verò *non Cardinales*.

Van Espen Jur. Eccl. P. I.

Hoc sensu Gelasius I. in literis ad Cælestinum Episcopum apud Gratianum *Dist. 24. Can. 3.* Pontificem *Cardinalem* opponit Pontifici seu Episcopo *Visitatori*; qui scilicet dumtaxat ad tempus alicui Ecclesiæ tamquam *Visitator* invigilat.

Meminit quoque hujusmodi Episcoporum, Presbyterorum & Diaconorum *Cardinalium* non semel S. Gregorius.

IV. Et quidem, cum Isauriæ Episcopus, ob imminentes hostes: refugium habuisset in insulam Gorceyam, atque ad Ecclesiam quamdam istius insulæ se cum sua plebe recepisset, velletque in illa non tantum corpus Sancti Donati, quod secum attulerat, collocare & consecrare; sed in super *Pontificata* exercere, atque ea de causâ lis inter Episcopum Isauriæ & Episcopum hujus insulæ orta ellet, rescribit huic Sanctus Gregorius lib. 12. *Epist. 2.* Sacerdotes vel Clerum Isauriæ civitatis ab illa Ecclesiâ non esse repellendos, "sic tamen," inquit, ut Dilectioni tuæ in cuius Parochia (id est Diocesi) castrum ipsum est positum, emissâ procuretur cautione mutatio, per quam promittat Episcopus Isauriæ, *nullam* sibi in eo *potestatem*, nullum privilegium fore, nullam *jurisdictionem*, nullam tamquam *Cardinalis* Episcopus ulterius *auctoritatem* defendere: sed post pacem Deo propitio redditam ablato venerabili Sancti Donati, si maluerint, corpore, ad propria se modis omnibus reverfuros."

Hic Gregorium per Episcopum *Cardinalem* intelligere proprium *fixum* & *ordinarium* Episcopum, perquam manifestum est: quapropter Vir Eruditus Petrus Grissanvilæus in notis ad citatam epistolam, verbo, *Cardinalis Episcopus*, sine ulla hæsitacione hanc notam apposuit: *id est, TITULARIS* sive *PRINCIPALIS*, ut in epistola sequenti; sive *PROPRIUS*, ut in epist. 8.

V. Presbyterorum *Cardinalium* & *non Cardinalium* in eodem sensu frequens quoque apud S. Gregorium est memoria.

Et quidem rescribens Castorio Episcopo Ariminensi, ut postulante Timothea illiusiæ Oratorium pro ejus devotione in honorem Sanctæ Crucis absque *Missis publicis* solemniter consecraret, hanc cautionem apponit: "Ita ut in eodem loco nec futuris temporibus baptisterium constructuratur, nec Presbyterum *Cardinalem*" *Lib. 2. indict. 10. epist. 9.*

Similiter scribit Episcopo Firmano, ut cuidam suo Diocesano Oratorium pro sua devotione extruat; eadem rursus addita conditione, ut consecratur absque *Missis publicis*; & ut in eodem loco nec futuris temporibus *baptisterium* constructuratur, nec Presbyterum *Cardinalem* constituatur.

Hic videmus Gregorium nolle ordinari *Presbyterum Cardinalem*: at verò scribens eidem Episcopo pro consecratione Ecclesiæ, quam quidam ejus Diocesis Comes in suo Castro suoque sumptu constituere & dotare volebat, vult, Presbyterum ibi constitui *Cardinalem*. *Lib. 10. indict. 5. epist. 12.*

Ratio verò cur hic Presbyterum *Cardinalem* constitui præcipiat, & alibi inhibeat, hæc est; quod Oratoria, de quibus in prioribus epistolis, solummodo constructuratur & dedicantur ad alicujus privatam devotionem; nequaquam verò ad publicas synaxes, seu publicos populi conventus. Quare & absque *publicis* *Missis* consecrari debebant. Per *Missas publicas* enim intelligit Gregorius juxta phrasim illius temporis, *Missas* ad quas una cum suo Pastore *plebs* convenire debebat.

Oratorium autem de quo in postrema citata epistola, non pro privata Comitum devotione destinabatur, sed in super, ut ad illud populus convenire posset. Sic enim scribit Gregorius: "Presbyterum quoque te illic constituere volumus *Cardinalem*, ut quoties præfatus Conditor fieri sibi *Missas* fortasse voluerit, vel *Fidelium concursus* exegerit, nihil sit, quod ad *Missarum* sacra exhibenda solemniter valeat impedire.

In hoc ergo Presbyterum *Cardinalem*, id est, *proprium* & *fixum*, quem hodie *Curatum* sive *Plebanum* dicereamus, constitui vult pro populi ibidem convenientis